



Hlas farnosti

ročník
XXXII.
č. 47
30. 11. 2025

Informačný týždenník Rímskokatolíckej cirkvi, Farnosti Banská Bystrica – mesto

Oltár sv. Barbory: Neskorogotický klenot, ktorý prežil aj ničivý požiar v Banskej Bystrici

Farský Kostol nanebovzatia Panny Márie v Banskej Bystrici, ktorý tvorí dominantu mestského hradného areálu a je súčasťou národnej kultúrnej pamiatky, ukrýva jeden z najvzácnejších neskorogotických pokladov Slovenska – drevený krídlový Oltár sv. Barbory. Tento oltár, dnes jednoznačne pripisovaný Majstrovi Pavlovi z Levoče a jeho dielni, sa nachádza v rovnomennej Kaplnke sv. Barbory, ktorá si ako jedna z mála častí chrámu zachovala svoju pôvodnú gotickú podobu aj napriek ničivým požiarom.

Kaplnka sv. Barbory, ktorá bola pristavaná k severnej stene farského kostola, je v písomných prameňoch doložená už v roku 1477. Jej zakladateľom bol banskobystrický mešťan Mikuláš Plath (tiež Platt), ktorý bol v roku 1470 aj richtárom mesta. Mikuláš Plath sa však nedožil dokončenia kaplnky, pretože zomrel pred rokom 1477. O dokončenie kaplnky zasvätenej patrónke baníkov sa zasadila jeho vdova Dorota, ktorá ju aj zariadila a požiadala ostrihomskeho arcibiskupa o jej posvätenie. Arcibiskup touto úlohou poveril svojho vikára, ktorý o tom urobil zápis. Listina vydaná 14. marca 1478 uvádza, že pri tejto príležitosti boli posvätené hneď dva oltáre: Väčší (hlavný) oltár bol zasvätený sv. Barbore a sv. Hieronymovi. Menší (bočný) oltár bol dedikovaný apoštolským kniežatám Petrovi a Pavlovi. Súčasťou hlavného oltára kaplnky boli už pri posviacke aj sochy Madony s dieťaťom, sv. Barbory a sv. Hieronyma, ktoré sa pripisujú priamo Majstrovi Pavlovi z Levoče.

Kaplnka prešla zásadnými zmenami v dôsledku dvoch veľkých mestských požiarov. Ten prvý, v roku 1500, postihol novovybudovaný kostol. Hoci nevieme, do akej miery bola kaplnka poškodená, na jej západnej stene je vytesaný letopočet 1504, ktorý zrejme súvisí s jej obnovou alebo dokončením výzdoby.

Požiar v roku 1761 zničil strechu a väčšinu gotickej klenby hlavnej lode kostola, vrátane údajne až 20 metrov vysokého hlavného gotického oltára Majstra Pavla, ktorý sa premenil na popol. Kaplnka sv. Barbory však zostala takmer neporušená – hoci sa jej strecha zrútila, pôvodné gotické klenby sa zachovali. Následná prestavba kostola do barokového slohu ovplyvnila aj kaplnku – bol zamurovaný jej pôvodný samostatný vchod a prepojená bola s hlavnou loďou veľkým oblúkom.

Samotný krídlový Oltár sv. Barbory je neskorogotické dielo, objednané banskobystrickou patricijskou rodinou Glöcknitzerovcov. Hoci nie je priamo doložené, že ho zhotovil Majster Pavol, autorstvo hlavných sôch je mu jednoznačne pripisované. Oltár dosahuje impozantnú výšku oltárneho nadstavca približne 990 cm a je považovaný za prototyp slávneho hlavného Oltára sv. Jakuba v Levoči.

V centrálnej oltárnej skrini sa nachádzajú tri drevené sochy: v strede je Madona s Ježiškom (205 cm), po jej pravici je socha sv. Hieronyma (168 cm) a po jej ľavici socha sv. Barbory (178 cm). Pod týmito sochami sa nachádza *predela*, ktorú vyplňa sugestívny reliéf: žehnajúci Kristus – Vševládca so štrnástimi pomocníkmi v núdzi. Nad oltárnou skriňou dominuje súsošie Kalvárie. Reliéf na krídlach oltára zobrazujú výjavy ako ukrižovanie sv. Petra, sťatie desaťtisíc mučeníkov, sv. Leonard vyslobodzuje zajatcov a umučenie sv. Uršuly. Oltár bol naposledy reštaurovaný v rokoch 1966 až 1973. Od roku 2017 je zaradený do zoznamu národných kultúrnych pamiatok.

Oltár sv. Barbory v Banskej Bystrici tak predstavuje nielen umelecké svedectvo gotického umenia, ktoré dokázalo prežiť ničivú silu ohňa, ale aj hlboký odkaz na zbožnosť a mecenášstvo banskobystrických ťažiarov, ktorí si objednali dielo v jednej z najvýznamnejších stredoeurópskych

dielni svojej doby. Zatiaľ čo iné gotické skvosty mesta sa premenili na popol, tento oltár zostal zachovaný, aby nám sprostredkoval jedinečné umenie Majstra Pavla z Levoče.

Hoci bol zvyšok interiéru kostola po požiari prestavaný do barokového slohu, s klenbami zdobenými monumentálnymi freskami Antona Schmidta oslavujúcimi Nanebovzatie Panny Márie, Kaplnka sv. Barbory s jej oltárom pôsobí ako intímny, gotický celok, ktorý nám pripomína slávu stredovekej Banskej Bystrice.

Tento oltár, ktorý bol svedkom dvoch veľkých mestských požiarov, je ako starý dub v meniacom sa lese: väčšina okolitého porastu sa zmenila, ale jeho korene a podstata gotickej formy pretrvali.

OZNAMY NA PRVÚ ADVENTNÚ NEDEĽU

3. 12.	Streda	Sv. František Xaverský, kňaz, sviatok hlavného patróna diecézy a katedrály
4. 12.	Štvrtok	Sv. Barbora, panna a mučenica, ľubovoľná spomienka, patrónka bočnej kaplnky farského kostola
6. 12.	Sobota	Sv. Mikuláš, biskup, ľubovoľná spomienka
7. 12.	Nedeľa	DRUHÁ ADVENTNÁ NEDEĽA

Ostatné dni sú adventné férie.

- **Nový liturgický rok „A“ sa začína dnešnou Prvou adventnou nedeľou**, ktorá je tradične spojená so zbierkou na charitu. Za vaše milodary vopred vyslovujeme *Pán Boh zaplať*.
- **Pri príležitosti 100. výročia svätorečenia sv. Terézie z Lisieux putujú jej relikvie** spolu s relikviami jej svätých rodičov aj po reholných komunitách našej diecézy. V utorok 2. 12. budú relikvie v bazilike na Starých Horách. Svätú omšu o 18.00 hod. bude celebrovat' diecézny biskup Mons. Marián Chovanec; sledovať ju môžete aj v TV Lux. Celý program je zverejnený na výveske.
- **V stredu bude odpustová slávnosť Katedrály sv. Františka Xaverského**, ktorý je tiež hlavným patrónom diecézy. Slávnostnú svätú omšu v katedrále o 8.30 hod. bude celebrovat' diecézny biskup Mons. Marián Chovanec. Táto svätá omša bude prenášaná prostredníctvom Rádia Lumen.
- **Vo štvrtok sa v našom farskom kostole uskutočnia Ekumenické modlitby za mesto**. Pri príležitosti 770. výročia založenia mesta sa o 17.30 hod. budeme modliť za účasti predstaviteľ'ov cirkvi a miestnej samosprávy. Z dôvodu príprav bude svätá omša o 16.30 preložená do Kostola Svätého kríža.
- **V tomto týždni je prvý piatok v mesiaci**. Vo farskom kostole budeme spovedať od pondelka do štvrtka od 16.00 hod. a v piatok od 15.00 hod. Chorých a nevládných príbuzných môžete prihlásiť na spoveď v sakristii kostola alebo vo farskej kancelárii – spovedať ich budeme v piatok dopoludnia. O 15.00 hod. vystavíme Oltárnu sviatosť na poklonu a osobné odprosienie. Na začiatok poklony sa pomodlíme *korunku Božieho milosrdenstva*, na záver bude prvopiatková odprosujúca pobožnosť.
- **V piatok 5. 12. bude ráno o 6.30 hod. v Kostole Svätého kríža rorátna svätá omša** pre žiakov a učiteľ'ov cirkevnej Základnej školy i pre všetkých vás.
- **Prvosobotný fatimský program na Starých Horách bude ako zvyčajne**. V našom farskom kostole sa posvätný ruženec spoločne pomodlíme o 16.00 hod.

Úradné hodiny farskej kancelárie: Pondelok, Streda, Piatok: 9.00 – 11.45 h. Utorok, Štvrtok, Piatok: 17.15 – 18.00 h.	tel.: 048 / 412 45 31 mobil: 0911 880 298 web: www.bbместо.fara.sk e-mail: fara.bb.место@gmail.com	Elektronický zvonček: 
© Vydáva Rímskokatolícka cirkev, Farnosť Banská Bystrica – mesto, Námestie Štefana Moyses a I, 974 01 Banská Bystrica Ako týždenník distribuovaný bezplatne. Uzávierka v piatok o 9.00 hod. Reg. č. OMT-OÚ 3/94. Náklad 320 ks.		